ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

EMİNE BAYKARA BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : **2021/42538**
Karar Tarihi : **18/6/2026**

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Metin KIRATLI
Raportör : Şermin BİRTANE
Başvurucu : Emine BAYKARA
Vekili : Av. Mirzan AY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bir kat vergi ziyaı cezalı özel tüketim ve katma değer vergisinin iptali talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Siirt Devlet Hastanesince adına tanzim edilen, 22/6/2016 tarihli ve 14555 numaralı %90 engellilik oranını içeren engelli sağlık kurulu raporuna istinaden 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen istisna uygulamasından yararlanarak taşıt almıştır.

3. Başvurucu, istisna hükümlerinden faydalanmak amacıyla beyanname ekinde ibraz ettiği ve Siirt Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen 22/6/2016 tarihli ve 14555 numaralı raporun geçerlilik süresinin *sürekli* olduğunun belirlendiğini, rapora göre kendisine *"Evre 3 KKY evre 2 bilateral orta ileri snik, iki kişi desteği ile mobilize spondiloz"* teşhisi konularak engellilik oranının %90 olduğunu belirtmiştir.

4. Vergi Dairesi Müdürlüğünün 11/1/2019 tarihli yazısıyla söz konusu raporun teyidine ilişkin olarak Siirt Devlet Hastanesinden bilgi istenmiştir. Hastanenin 23/1/2019 tarihli cevabi yazısında başvurucu adına düzenlenen raporun arşiv kaydı bulunmadığından teyidinin yapılamadığı belirtilmiştir. Bunun üzerine başvurucunun özel tüketim vergisi (ÖTV) istisnasından faydalanmak için ibraz ettiği sağlık kurulu raporunun gerçeği yansıtmadığından bahisle ilk iktisapta ödenmeyen vergilerin tespiti amacıyla başvurucu, takdir komisyonuna sevk edilmiş; takdir edilen matrah üzerinden başvurucu adına hesaplanan 2016/7 dönemine ilişkin bir kat vergi ziyaı cezalı katma değer vergisi (KDV) ve bir kat vergi

ziyaı cezalı ÖTV ile 2016/1-12, 2017/1-12, 2018/1-12 ve 2019/1-12 dönemlerine ilişkin bir kat vergi ziyaı cezalı motorlu taşıtlar vergisi (MTV) tahakkuk ettirilmiştir.

5. Başvurucunun yargılama dosyasına sunduğu, Siirt Devlet Hastanesi tarafından aynı şekilde düzenlenmiş 8/5/2019 tarihli sağlık raporu da bulunmaktadır. Raporda başvurucunun *"bilateral hafif snik, bil. kalça diz rom kısıtlı, iki destekle ambule"* teşhisi ile engellilik oranının %91 olduğu belirtilmiştir.

6. Başvurucu, üç farklı vergi (MTV, ÖTV ve KDV) tahakkuku için ayrı ayrı dava açmıştır.

A. ÖTV Tahakkukuna Karşı Açılan Davaya İlişkin Süreç (2021/42538 Sayılı Başvuru)

7. Başvurucu, ÖTV tahakkukuna karşı Diyarbakır Vergi Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme 21/10/2020 tarihli ara kararıyla 22/6/2016 tarihli engelli sağlık kurulu raporunun Siirt Devlet Hastanesi tarafından düzenlenip düzenlenmediğini, düzenlenmişse engelli sağlık kurulu raporunda yer alan imzaların ilgili hekimlere ait olup olmadığının sorulmasını, raporun gerekli veri sistemine kaydedilip kaydedilmediğini, kaydedilmediyse nedeninin bildirilmesini istemiştir.

8. Söz konusu ara kararına verilen 20/11/2020 tarihli cevapta başvurucuya ait 8/5/2019 tarihli sağlık kurulu raporunun hastane kayıtlarında mevcut olduğu ve teyidinin yapıldığı, 22/6/2016 tarihli raporun ise arşiv kayıtlarında ve Ulusal Veri Bankası kayıtlarında bulunamadığı, raporu imzalayan doktorların hastaneden ayrılmış olmaları nedeniyle imza teyidi yapılamadığı bildirilmiştir.

9. Mahkemenin 31/12/2020 tarihli kararıyla raporun ilgili hastanenin arşiv kayıtlarında ve Ulusal Veri Bankası kayıtlarında bulunmadığı, sonradan alınan 8/5/2019 tarihli raporun da başvurucu adına düzenlenen 22/6/2016 tarihli rapor yerine geçmişe etkili olarak ikame edilmesinin mümkün olmadığı gerekçesiyle davanın reddine oyçokluğuyla karar verilmiştir.

10. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesi 8/6/2021 tarihli kararı ile Mahkeme kararının usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. KDV Tahakkukuna Karşı Açılan Davaya İlişkin Süreç (2021/57660 Sayılı Başvuru)

12. Mahkemenin 31/12/2020 tarihli kararıyla ÖTV'ye ilişkin E.2019/1169 sayılı dosyasında davanın reddine karar verilmesi ve ÖTV'nin de KDV matrahına dâhil olması karşısında başvurucu adına tarh edilen cezalı KDV'de hukuka aykırılık görülmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

13. Başvurucunun istinaf talebi Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesinin 19/10/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

C. MTV Tahakkukuna Karşı Açılan Davaya İlişkin Süreç

14. İstanbul 1. Vergi Mahkemesinin 18/9/2020 tarihli kararıyla söz konusu raporun sahteliğine ilişkin bir iddia olmadığından davanın kabulüne karar verilmiş, karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

> *"Olayda, davacı hakkında düzenlenen ve motorlu taşıtlar vergisi istisnasından yararlanmak amacıyla ibraz edilen 22/06/2016 tarih ve 14555 sayılı Siirt Devlet Hastanesi engelli sağlık kurulu raporuyla davacının sürekli %90 oranında engelli olduğu ve raporun geçerlilik süresinin de sürekli olarak belirlendiği, daha sonra alınan 08/05/2019 tarih ve 3364 sayılı raporda da engel oranının %91 olarak tespit edildiği ve söz konusu raporların sahteliğine ilişkin olarak davalı idare tarafından herhangi bir iddiada bulunulmaması karşısında, davacının motorlu taşıtlar vergisi istisnasından yararlanma şartlarını taşıdığı sonucuna varıldığından dava konusu cezalı tarhiyatlarda hukuka uygunluk görülmemiştir."*

II. DEĞERLENDİRME

15. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2021/57660 numaralı başvurunun süresinde yapılan 2021/42538 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu; vergi dairesi müdürlüğü nezdinde engelinin gerçekliğini kanıtlamak için aynı hastaneden yeniden rapor alarak sunduğunu, 22/6/2016 tarihli ve 14555 numaralı, %90 engel oranlı sağlık kurulu raporunun gerçeği yansıtıp yansıtmadığına dair ilgili hastanece ve vergi dairesince gerekli araştırma yapılmadığı gibi Mahkemece de raporun gerçekliğine yönelik bir araştırma yapılmadığını belirtmiştir. Yıllar sonra söz konusu raporun ilgili hastanenin arşiv kayıtlarında ve Ulusal Veri Bankası kayıtlarında bulunamamasının sorumluluğunun kendisine yüklenemeyeceğini, hem 2016 hem de 2019 yılına ait %90 engelli olduğunu gösterir sağlık raporu bulunduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun temel haklarının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınarak bir inceleme yapılması gerektiği açıklanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında iddialarını tekrar etmiştir.

18. Başvurucunun iddiaları, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir

hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (*Ahmet Sağlam* [2. B.] B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

21. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde, aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin, mahkemelerin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, mahkemelerin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (*Ferhat Kara* [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149).

22. Anayasa Mahkemesi *İsmet Murtezaoğlu* ([1. B.], B. No: 2018/17312, 18/10/2022, § 40) kararında aşağıdaki hâllerde aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bir durumun bizatihi kendisinin usule ilişkin bir güvenceye dönüştüğünün kabul edilebileceğini ifade etmiştir:

> i. Somut olayda uygulanan veya uygulanması gereken hukuk kurallarının kabul edilebilir herhangi bir yorumuna dayanılmaması
>
> ii. Delil ile bu delilin ispat aracı olarak kullanıldığı vakıa arasında kurulan bağın kabul edilebilir bir muhakemeye dayanmaması veya mantık dışı bir çıkarıma dayanması
>
> iii. Açıkça yanlış olan olguların hükme esas alınması
>
> iv. Somut olayın açıkça belirli olan koşullarının gözetilmemesi
>
> v. Belirli bir hususu ispat ettiğinde kuşku bulunmayan bir delilin açıkça keyfî olarak dikkate alınmaması
>
> vi. Maddi olayın tespitinde aksi ispat edilemeyecek ve savunma yapmayı anlamsız kılacak varsayımlara dayanılması

23. Anayasa Mahkemesi aynı kararda yargılamanın sonucuyla ilgili hususları usule ilişkin bir güvenceye dönüştüren durumların yukarıda belirtilenlerle sınırlı olmadığını, bunlara benzer hâllerde de Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru kapsamında denetim yapılabileceğini, bununla birlikte belirtilen eksikliklerin adil yargılanma hakkının ihlaline yol açabilmesi için bunların ayrıca yargılamanın hakkaniyetini zedelediğinin tespit edilmiş olması gerektiğini de ifade etmiştir (*İsmet Murtezaoğlu*, § 40).

24. İlgili mevzuatta engellilik oranı %90 veya daha fazla olan malul ve engellilere vergi istisnası tanınması amaçlanmıştır. Uyuşmazlık bakımından önemli olan husus, başvurucunun engellilik durumunun gerçeği yansıtıp yansıtmadığının belirlenmesidir. Başvuruya konu yargılama sürecinde başvurucu; engelli raporunun arşiv kayıtlarında bulunamaması nedeniyle kendisine atfedilebilecek herhangi bir kusur olmadığını, engelinin

gerçekliğini kanıtlamak için yeniden aynı hastaneden rapor alarak sunduğunu, her iki raporun da aynı hususları teyit ettiğini belirtmiştir.

25. Başvurucuya vergi ziyaı cezalı MTV tahakkuk ettirilmesine karşı açılan davada anılan raporların geçerli olduğu, raporların sahteliğine ilişkin olarak davalı idare tarafından herhangi bir iddiada bulunulmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir. Dolayısıyla aynı sağlık raporunun farklı mahkemelerce farklı şekilde değerlendirilmesi söz konusu olmuştur. Bunun yanı sıra yargılama dosyasına sunulan belgelerden başvurucu hakkında farklı tarihlerde düzenlenen raporlarda aynı teşhise yer verildiği, engellilik oranının birbirine çok yakın şekilde belirlenmiş olduğu, raporlar arasında bir çelişki bulunmadığı ve 8/5/2019 tarihli sağlık kurulu raporunun da hastane kayıtlarında mevcut olduğunun tespit edildiği görülmüştür. Dolayısıyla başvurucunun engellilik durumunu ortaya koyduğu anlaşılmıştır. Kaldı ki 2019 tarihli raporun da teşhis ve engellilik oranı yönlerinden ilk raporu teyit ettiği açıktır. Bu bakımdan Mahkemenin *"sonradan alınan 8/5/2019 tarihli raporun da davacı adına düzenlenen 22/6/2016 tarihli rapor yerine geçmişe etkili olarak ikame edilmeyeceği"* şeklindeki yorumunun öngörülemez olduğu ve yargılamanın hakkaniyetini zedelediği kanaatine ulaşılmıştır. Zira Mahkeme somut olayın açıkça belirli olan koşullarını gözetmemiştir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile toplam 40.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır Vergi Mahkemesine (E.2019/1169, K.2020/1102; E.2019/1171, K.2020/1105) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 975,20 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.975,20 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.